

A KATASZTRÓFAVÉDELMI KIRENDELTSÉGEK ÉS A JÁRÁSI HIVATALOK SZEREPE A VIDÉK BIZTONSÁGÁNAK NÖVELÉSÉBEN

THE ROLE OF DISASTER MANAGEMENT BRANCH OFFICES AND DISTRICT OFFICES IN INCREASING RURAL SECURITY

KUTI Rajmund

(ORCID:0000-0001-7715-0814)

kuti.rajmund@sze.hu;

Absztrakt

A biztonság napjainkban egyre jobban felértékelődik. A felmerülő biztonsági kockázatok, valamint a kialakuló veszélyhelyzetek kezelése a dinamikusan változó biztonsági környezethez történő hatékony alkalmazkodást követel a biztonság fenntartásában közreműködő szervezetektől Magyarországon is. Hazánkban a kormányzat egyre nagyobb hangsúlyt fektet a biztonság, azon belül a vidékbiztonság növelésére, ugyanis annak biztosítása az ország működésének érdekében rendkívül fontos. Magyarországon 2010-ben megkezdődött a közigazgatási és a védelmi szervek reformja, melynek eredményeként új hivatalok és szervezeti egységek kerültek létrehozásra. Írásomban ezek közül a katasztrófavédelmi kirendeltségek és járási hivatalok szerepét vizsgálom a vidék biztonságának növelése tekintetében. A biztonság fenntartásában közreműködő szakmai szervezetek tevékenységének fejlesztése, a folyamatos változások által okozott kihívások kezelése, a jövőbeli fejlesztési irányok kijelölése, fontos, aktuális feladatok. Célom, hogy kutatási eredményeim bemutatásával hozzájáruljak a vidékbiztonság növeléséhez, a jelentkező kihívások kezeléséhez, a vizsgált szervezetek hatékony működéséhez.

„A mű a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem és a Szent István Egyetem együttműködésével készült.”

Kulcsszavak: Biztonság, vidékbiztonság, katasztrófavédelmi kirendeltségek járási hivatalok.

Abstract

Security is becoming more and more valorized today. In Hungary also, the emerging security hazards and the forming emergencies require an effective adaptation to the dynamically changing security environment from organizations involved in security sustainment. In our country, the government is placing more emphasis on increasing security, in particular rural security, since its protection is extremely important for the operation of the country. In Hungary, the reform of administrative and defense departments started in 2010, resulting the creation of new offices and organizational units. In my paper, I will investigate the role of disaster branch offices and district offices in enhancing rural security. Developing the activities of professional organizations involved in security sustainment, addressing challenges caused by continuous changes, designing future development directions are all important and current tasks. My aim is to contribute to enhancing rural security by presenting my research findings, addressing the challenges which are being faced, and the effective functioning of organizations under investigation.

„The work was created in cooperation between the National University of Public Service and Szent István University under the priority project KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 titled „Public Service Development Establishing Good Governance”

Keywords: Security, land security, disaster management branch offices, district offices.

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2018.04.02.

A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2018.06.05.

BEVEZETÉS

Az elmúlt évtizedekben a biztonság felfogása folyamatosan változott, melynek kérdésköre napjainkban egyre jobban előtérbe kerül, a politika szerves részét képező, több összetevőből álló rendszer. Szegmensei magukba foglalják a nemzetbiztonságot, a társadalmi, a gazdasági, a politikai, a környezeti, a honvédelmi biztonságot, a közbiztonságot. *A biztonság az állam és a társadalom érdekeinek, értékeinek, az ország egész területének és a lakosságának külső és belső veszélyektől, fenyegetésektől mentes állapota.*[1] Magyarországon a biztonságpolitika a mindenkori kormányzati politika szerves része. Fő célja a társadalom alapvető értékeinek és érdekeinek védelme, az ehhez szükséges eszközrendszer kialakítása, működtetése. Ebben a rendszerben fontos helyen áll a vidékbiztonság, mint a nemzetbiztonság fontos feltétele. A vidék biztonságának fenntartása elengedhetetlen ahhoz, hogy a vidék az ország teljes lakossága számára szükséges élelmiszereket, alapanyagokat folyamatosan biztosítani tudja.[1] A vidékbiztonság kutatása, a területet érintő kihívások, kockázatok kezelése, továbbá a fejlesztési irányok feltárása fontos, aktuális feladatok. Jelen cikk terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé, hogy a vidékbiztonságban közreműködő összes tényezőt vizsgáljam, ezért a katasztrófavédelmi kirendeltségek és a járási hivatalok szerepét, tevékenységét elemzem a biztonság növelésének szempontjából, keresve a fejlesztési lehetőségeket.

A BIZTONSÁG AKTUÁLIS KÉRDÉSEI

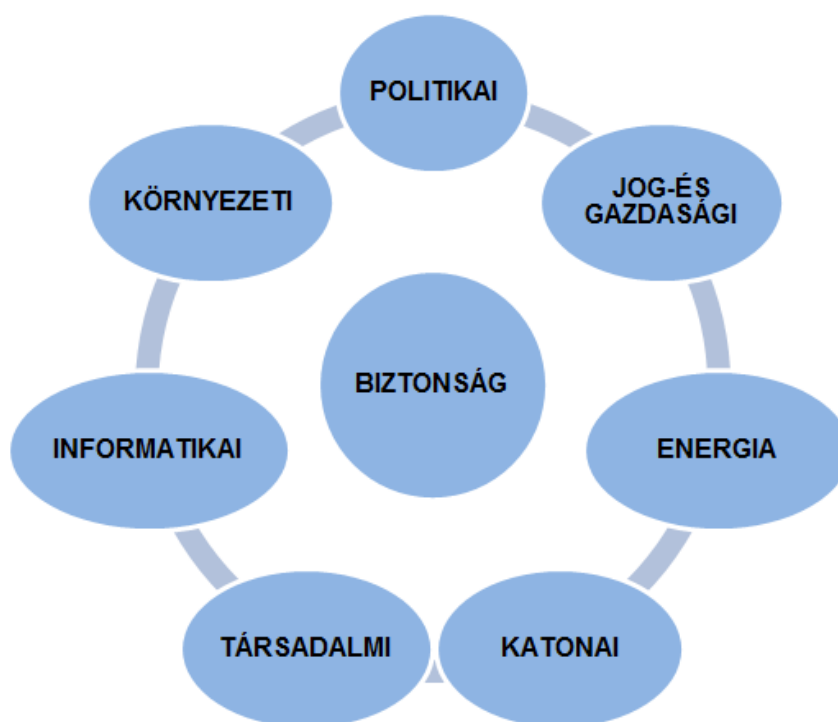
A részletes elemzések előtt fontosnak tartom a biztonság tárgyát definiálni, amely három kategóriába sorolható:

- Az ország szuverenitása,
- Az állampolgárok élete,
- A nemzeti vagyon.

Az ország szuverenitása meghatározás a területi épséget takarja. Ebbe tartozik az ország területét, légterét és a vizeit érintő, továbbá, a mindennapi működés ellen irányuló támadás. A szuverenitást emberi tényezők veszélyeztetik, például: idegen hadsereg, erőszakos csoportok vagy egyéb külső erők támadása. Az állampolgárok életét veszélyeztető összes katonai vagy egyéb, nem emberi tényező általi fenyegetettség is a biztonság tárgyát képezi. Ebbe a kategóriába tartozik az állampolgárok életének, illetve az egész társadalomnak és civilizációnak a veszélyeztetettsége. A felsorolás harmadik csoportja a nemzeti vagyon veszélyeztetettsége, melyhez a természeti környezet, az épített infrastruktúra, a kulturális értékek, a létfontosságú szolgáltatások tartoznak.[2] A biztonság fenntartása a folyamatosan változó biztonsági környezetben felértékelődik, a tevékenységben az államok szerepe megkérdőjelezhetetlen.

Magyarországon az állam kiemelt figyelmet fordít az ország geopolitikai, geostratégiai helyzetének alakulására, a biztonságra veszélyt jelentő kihívások és kockázatok azonosítására, melyek hatással lehetnek a komplex biztonságára. Ezek közül a kihívások közül kiemelném a migrációs válságot, a folyamatosan erősödő terrorfenyegetettséget, valamint a hazánkkal szomszédos Ukrajnában folyó harcokat. Ugyanakkor meg kell állapítanom, hogy a természeti katasztrófák is kockázatot jelentenek a biztonságra nézve. Magyarországon az utóbbi évtizedekben egyre gyakrabban megfigyelhetők a globális felmelegedés hatására kialakuló éghajlati extrémítások – özönvízszerű esőzések, hóviharak, orkán erejű szélviharak, kiemelkedő hőmérsékletingadozások – melyek emberi életet is veszélyeztetnek, és jelentős károkat okoznak a természeti és mesterséges környezetben. Az újabban jelentkező kihívások, kockázatok és fenyegetések ma már több szinten, az egyének, közösségek, államok és régiók

szintjén, valamint globális szinten is megjelennek, ezáltal az egyének, kormányzati és nem kormányzati szervezetek, valamint transznacionális szereplők széles körét érintik.[1] A biztonsági kihívások és kockázatok változása eredményeként a biztonság értelmezése, fogalma is folyamatosan változik, melynek során a definíciók bővülnek. A biztonság átfogó értelmezése kapcsán értékeink és azok védelmére való törekvés határozzák meg biztonságpolitikai érdekeinket és céljainkat. A probléma meghatározásán kívül a biztonság fenntartásához szükséges feladatokat is definiálni kell. A biztonság fenntartásához szükséges jogszabályi alapokat Magyarországon az Országgyűlés megteremtette, elfogadásra került hazánk Alaptörvénye, Nemzeti Biztonsági Stratégiája, Honvédelmi és Katasztrófavédelmi törvénye, továbbá a végrehajtásukra kiadott rendeletek. Előbbiekből következik, hogy az Állam erőfeszítéseket tesz a fizikai biztonság, valamint az életképesség megtartására. A fizikai biztonság megléte alapfeltétele a fejlődésnek. Az élet, a javak és az infrastruktúra biztonsága, mint fizikai dimenziók mellett a jog-és gazdasági, környezeti, informatikai biztonsági dimenziók is fontosak a fejlődés szempontjából.[3] Az előbbieken tárgyalt változások következményeként a biztonság dimenziói is átalakultak, melyeket a következő ábra szemléltet.

1. ábra A biztonság dimenziói (Forrás: Szerző összeállítása [1] és [4] adatai alapján)

Ezek a dimenziók természetesen a vidékbiztonság kapcsán is megjelennek, továbbá állami feladatokat is megjelenítenek. A létfenntartás érdekében fontos tehát, hogy a vidék biztonsága ne csak rövid, vagy közép, hanem hosszútávon is fenntartható legyen. A biztonságban végbemenő változások az államon kívül a biztonság fenntartásában közreműködő szakmai szervezeteket is tevékenységük folyamatos felülvizsgálatára készítetik, mely elengedhetetlen a fejlesztési lépések kidolgozásához. Ennek megfelelően szempontrendszerrel kell felállítani, amelynek megfelelően vizsgálni kell a felkészülést, reagálást, veszélyelhárítást, és helyreállítás lépéseit, annak érdekében, hogy csökkenteni lehessen az események társadalomra gyakorolt hatásait.

KATASZTRÓFAVÉDELMI KIRENDELTSÉGEK ÉS A VIDÉKBIZTONSÁG ÖSSZEFÜGGÉSEI

Napjainkban az egyik legnagyobb kihívást a biztonság fenntartásában a természeti és társadalmi katasztrófák által okozott veszélyhelyzetek kezelése jelenti. A világon mindenhol nő a természeti katasztrófák száma, és az éghajlati extrémítások negatív hatásai által keltett katasztrófa-helyzetek hazánkban is újabb kihívások elé állítják a katasztrófavédelmi rendszert. [5] Ugyanakkor az elmúlt évek történéseit vizsgálva az is megállapítható, hogy a civilizációs katasztrófák száma is folyamatosan növekszik világszerte, melyek a biztonság tekintetében komoly kockázatot jelentenek. A világunkban végbemenő változások mellett katasztrófavédelmi szervezetek tevékenységének tudományos alapú vizsgálata is fontos, amely a látókör szélesítésével elősegíti a rendszer fejlesztését is. Hazánkban az Országgyűlés, a lakosság biztonságának és biztonságérzetének növelése céljából, a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezés hatékonyságának fokozása, továbbá a katasztrófavédelmi szervezetrendszer erősítése, a katasztrófavédelmi intézkedések eredményességének növelése érdekében az Alaptörvény végrehajtására, kiadta a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvényt, későbbiekben (KAT törvény). A törvényben rögzített feladatok maradéktalan végrehajtása érdekében 2012. január 1.-től megalakításra került az egységes katasztrófavédelmi szervezet. Mielőtt az elemzésben továbbmennék, a könnyebb értelmezés érdekében, fontosnak tartom néhány kapcsolódó fogalom értelmezését.

Katasztrófa¹: „Az életet, az életfeltételeket, az anyagi javakat, a természeti környezetet jelentős mértékben és súlyosan károsító, vagy veszélyeztető, többnyire váratlan elemi csapás, természeti, ipari (civilizációs) rendkívüli esemény, szerencsétlenség, amely nagy területeket, nagy tömegeket érint, és amelynek károsító hatása elleni védekezés az állami, az önkormányzati szervek, magán és jogi személyek, más szervezetek összehangolt együttműködését, és szükség esetén rendkívüli intézkedések megtételét igényli”.

A körülöttünk végbemenő változások a definíciók felülvizsgálatát, és kiegészítését is megkövetelik, ennek megfelelően a KAT törvény meghatározása szerint a katasztrófa:

„A veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeiket, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.”²

A katasztrófa aktuális definiálása a felszámolásukra irányuló feladatokat is aktualizálja a katasztrófavédelem számára, amely nem más, mint a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.[6] A széleskörű feladatokat áttekintve megállapítható, hogy a megelőzése, a tájékoztatás, a kárfelszámolás, továbbá a lakosságvédelmi intézkedéseken és a helyreállításon keresztül a teljes folyamatot lefedik.

¹ Hadtudományi Lexikon 1995. 624. p.

² 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelem és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

A fogalmak aktualizálásán túlmenően a feladatok hatékony végrehajtása érdekében szervezeti változásokat is eredményezett a KAT törvény. Az egységes katasztrófavédelmi rendszer új szervezeti egységeiként kezdték meg működésüket a katasztrófavédelmi kirendeltségek, melyek helyét a katasztrófavédelem rendszerében a következő ábra mutatja.

2. ábra A katasztrófavédelem szervezeti rendszere (Forrás: Szerző összeállítása)

Az állami szintű katasztrófavédelem elemzési szintjeit vizsgálva megállapítható, hogy a katasztrófavédelmi kirendeltségek a mezosztruktúra szintjén találhatók. Ide sorolható az összes, tényleges katasztrófavédelmi tevékenységet végző, a megelőző, felkészítő, elhárító, kárfelszámoló és tervező folyamatokban részt vevő szervezet és egység.[7] A katasztrófavédelem hivatásos, államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, kormánytisztviselők, köztisztviselők és közalkalmazottak. Magyarországon a katasztrófavédelem irányítását az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (OKF) végzi a Belügyminisztérium (BM) felügyelete alatt. A katasztrófavédelem területi szervei, a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok közvetlen alárendeltségében működnek a katasztrófavédelem helyi szervei, a katasztrófavédelmi kirendeltségek, 65 helyen az országban. Ezek a vonatkozó jogszabályban meghatározott illetékességi területen ellátják a helyi szintű katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatok szakirányítását. Hatáskörük a fővárosi, megyei katasztrófavédelmi igazgatóság alárendeltségében kiterjed az illetékességi területén működő hivatásos tűzoltó parancsnokságokra is. A katasztrófavédelmi kirendeltségek I. fokú hatósági feladatokat is ellátnak, ezáltal a katasztrófa megelőzés területén is fontos szerepet töltenek be. A katasztrófavédelem egyik fontos területe a megelőzés, melynek hatékonysága az adott terület komplex biztonságát növeli.

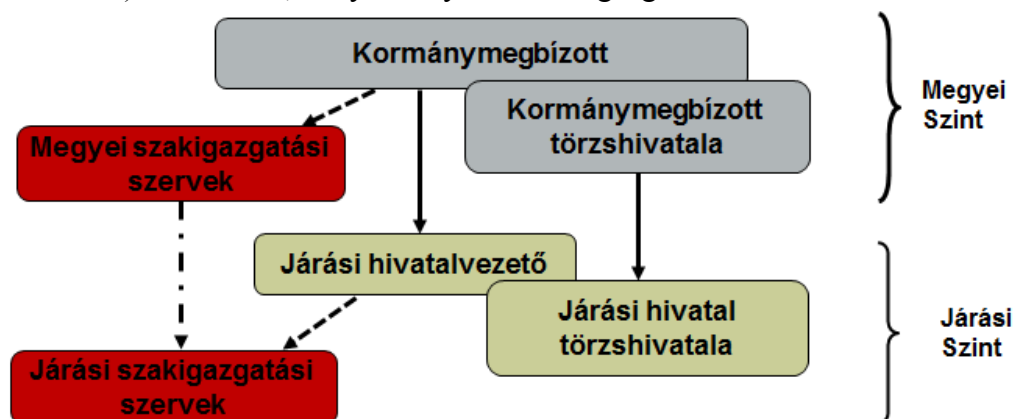
A katasztrófavédelmi kirendeltséget a kirendeltség-vezető irányítja, vezetői beosztásában tervezési, szervezési, információgyűjtési, koordinálási, irányítási, értékelési, kapcsolattartási, együttműködési és tájékoztatási feladatokat lát el, szolgálati előljárója a megyei katasztrófavédelmi igazgató felé jelentési kötelezettséggel tartozik. Munkáját egy-egy polgári védelmi, tűzoltósági és iparbiztonsági felügyelő, valamint egy hatósági osztályvezető is segíti. [8]

A katasztrófavédelmi kirendeltségek feladatait áttekintve megállapítható, hogy a vidék biztonságának fenntartásában fontos szerepük van. Magyarország földrajzi fekvésének köszönhetően rendkívül jó mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik. A mezőgazdasági folyamatok biztonsága, a folyamatos élelmiszertermelés fenntartása nemzetgazdasági érdek. A mezőgazdasági területeket érintő katasztrófák (például tüzesetek) megelőzésében szintén fontos feladatokat látnak el a katasztrófavédelmi kirendeltségek, ha pedig tüzesetek következnek be, azok alárendeltségében működő hivatásos tűzoltó egységek végzik a kárfelszámolást. A vidéket közutak szelik át, melyeken a lakosság ellátásához szükséges termékek szállítása történik. Az

esetlegesen bekövetkező balesetek felszámolását szintén az előbbieken említett tűzoltó egységek végzik. Hazánkban vidéken is jelentős ipari tevékenység folyik, ezért az ipar területén bekövetkező balesetek megelőzésére szintén figyelmet kell fordítani. A 2010-ben bekövetkezett vörösiszap katasztrófa, ami komoly katasztrófavédelmi krízishelyzetet idézett elő, következményeinek felszámolása a hivatásos és civil szervezetek, valamint a lakosság rendkívüli erőfeszítéseit igényelte. [9] A vörösiszap katasztrófa rávilágított az iparbiztonság fontosságára. Adott kirendeltség illetékességi területén működő ipari üzemek tevékenységét az iparbiztonsági felügyelő ellenőrzi, továbbá közreműködik a szükséges hatósági feladatokban is. A területen található kritikus infrastruktúra elemei védelmének biztosításával kapcsolatos feladatokban szintén meghatározó szerepe van az iparbiztonsági felügyelőnek. A lakosság tájékoztatásában, felkészítésében, valamint az esetleges kitelepítési és befogadási feladatok koordinálásában a kirendeltség polgári védelmi felügyelőjének tevékenysége meghatározó jelentőségű. A katasztrófavédelmi kirendeltségek tehát az illetékességi területüket érintő katasztrófavédelmi kockázatokat képesek kezelni, a biztonság érdekében pedig a megfelelő válaszlépéseket pedig megtenni.

A JÁRÁSI HIVATALOK ÉS A VIDÉKBIZTONSÁG ÖSSZEFÜGGÉSEI

A járások a magyar államigazgatás sajátos intézményeként kisebb-nagyobb változtatásokkal működtek évszázadokon át, majd 1983. december 31-i hatállyal megszűntek. A rendszerváltás után az államigazgatás Magyarországon hagyományosan a városi szintig épült ki. Egyes területi, dekoncentrált szerveknek (Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat, munkaügyi központok, az állategészségügyi és élelmiszerbiztonsági felügyelet, valamint a földhivataloknak) városi szerveit alakították ki városi intézetek és kirendeltségek, valamint körzeti hivatalok formájában. Ezek a szervek megyénként eltérő számban működtek, ezért az illetékességi területeik is eltértek egymástól. Az államigazgatás hatékonyságának növelése érdekében a jogszabályi alapok megteremtése után 2013. január 1-jével ismételten felállították az államigazgatás általános hatáskörű, alsó középszintű szerveit, a járási (a fővárosban a fővárosi kerületi) hivatalokat, melyek helye az államigazgatásban az alábbi ábrán látható. [10]

Jelmagyarázat:

- > szervi és szakmai irányítás
- - -> szakmai irányítás szervi irányítási részjogosítványokkal
- > szakmai irányítás

3. ábra Járási hivatal a területi államigazgatás rendszerében (Forrás: Szerző összeállítása [10] alapján)

A járási hivatal feladata alapvetően elsőfokú államigazgatási hatósági hatáskörök ellátására terjed ki. A törzshivatal elsősorban elsőfokú államigazgatási feladat- és hatásköröket gyakorol, valamint működteti a járási (kerületi) hivatalok integrált ügyfélszolgálati rendszerét.

A járási (kerületi) hivatal szervezeti egységeinek másik főbb csoportját a szakigazgatási szervek képezik. Ezek a járási hivatal önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezeti egységei. A járási (kerületi) szakigazgatási szerveket a 218/2012 (VIII. 13.) Korm. rendelet nevesíti, ugyanakkor azt is rögzíti, hogy külön kormányrendelet ezeken túl egyéb szakigazgatási szerveket is meghatározhat.

A járási (kerületi) szakigazgatási szervek a következők:

1. gyámhivatal a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatok ellátására;
2. építésügyi hivatal az építésfelügyeleti hatósági és egyes jogszabályokban meghatározott építésügyi hatósági feladatok ellátására;
3. a vonatkozó kormányrendeletben kijelölt járási hivatalokban: építésügyi és örökségvédelmi hivatal az építésfelügyeleti
4. hatósági, az egyes jogszabályokban meghatározott építésügyi hatósági, és a kulturális örökségvédelmi hatósági feladatok ellátására (ezekben a hivatalokban a 2. pontban megjelölt építésügyi hivatal feladatait ez a szakigazgatási szerv látja el);
5. állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző szakigazgatási szerv az élelmiszer-biztonsági, élelmiszerminőség-ellenőrzési, takarmányellenőrzési élelmiszerlánc-felügyeleti, és állategészségügyi, illetve a falugazdász-hálózat útján ellátott egyes földművelésügyi feladatok ellátására;
6. földhivatal az ingatlanügyi és telekalakítási feladatok ellátására;
7. munkaügyi kirendeltség a foglalkoztatási, munkaerő-piaci feladatok ellátására;
8. népegészségügyi intézet a népegészségügyi, egészségügyi hatósági feladatok ellátására. [10]

A feladatrendszer tanulmányozva kitűnik, hogy a járási hivatalok fontos feladatokat látnak el a vidékbiztonság fenntartása érdekében. A széleskörű hatósági jogkörök gyakorlása elsősorban a megelőzést szolgálja. A lakosság egészségvédelmének, a mezőgazdasági tevékenység és élelmiszer előállítás folyamatos hatósági felügyelete egyértelműen hozzájárul a vidékbiztonság növeléséhez. A járási hivatalok ugyanakkor nemcsak a megelőzés tekintetében játszanak szerepet a vidékbiztonságban, hanem az esetleges kárfelszámolás tekintetében is, mert a védelmi igazgatás fontos szereplői.

A járásokban és a fővárosi kerületekben Helyi Védelmi Bizottság (továbbiakban HVB) működik, ami a Megyei Védelmi Bizottság (továbbiakban MVB) irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén irányítja és összehangolja a honvédelmi felkészítés helyi feladatainak végrehajtását. A HVB testületi szerv, a szervezeti és működési rendjét maga állapítja meg, amelyhez az MVB előzetes hozzájárulása szükséges. Illetékességi területe a járásokhoz, illetve a fővárosi kerületekhez igazodik. A HVB elnöke a fővárosi és a megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatal vezetője. A testület elnökhelyettesei a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy, általában a katasztrófavédelmi kirendeltség vezetője, illetve a honvédelmi feladatok tekintetében a Magyar Honvédség önkéntes tartalékos állományából a Honvédelmi Minisztérium Védelmi Hivatal vezetője által kijelölt személy. Tagjai az elnökön és az elnökhelyettesen kívül:

- A hivatásos katasztrófavédelmi szerv kivételével a rendvédelmi szerveknek a helyi védelmi bizottság illetékességi területe szerinti vezetője (a HVB illetékességi területén működő rendvédelmi szervek vezetőjét a rendvédelmi szervet vezető miniszter jelöli ki);
- A központi államigazgatási szervek járási szervének vezetője (a járási hivatalok struktúrája alapján a népegészségügyi és élelmiszerlánc szakigazgatási szervek vezetőit vonják be);
- A fővárosi és megyei kormányhivatal képviselője;

- Különleges jogrend bevezetése esetén a katonai igazgatási szerv képviselője;
- A HVB titkára, akinek feladatait a járási hivatalvezető-helyettes látja el.

A HVB üléseire tanácskozási joggal meg kell hívni a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott személyeket, valamint mindazokat, akiknek meghívását a HVB elnöke az adott napirend kapcsán indokoltnak tartja. Ezek a személyek a következők:

- A katonai igazgatási szerv képviselője;
- A járási székhely polgármestere;
- A járáshoz tartozó települések által megválasztott polgármester.

A HVB üléseire meg kell hívni a szervezeti és működési szabályzatában meghatározott személyeket:

- A járási hivatal hatósági (működést támogató) osztályának vezetőjét;
- A Magyar Közút Nonprofit Zrt. területileg illetékes üzemmérnökségének vezetőjét;
- Az OMSZ járási mentőállomásának vezetőjét;
- A Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség vezetője által kijelölt személyt;
- A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ járási tankerületi igazgatóját;
- A járás területén levő büntetés-végrehajtási intézet parancsnokát.

A HVB az előzetesen jóváhagyott működési rend szerint ülésezik (általában az MVB ülései után), melyeket a HVB elnök hív össze és vezet. Rendkívüli helyzetben a HVB elnöke soron kívül is összehívhat ülést. A HVB elnökének tartós akadályoztatása esetén a HVB ülést az aktuális ülés napirendi pontjai tekintetében leginkább illetékes elnökhelyettes – a másik elnökhelyettesel történt egyeztetést követően – hívja össze és szakterületének megfelelően vezeti. A HVB elnökét, elnökhelyetteseit és tagjait szavazati jog illeti meg. A HVB szervezeti felépítésében nem került meghatározásra titkárság. A HVB elnökét feladatai ellátásában a titkár segíti, aki egyben a hivatali munkája során helyettese is. A titkárt védelmi igazgatási és katasztrófavédelmi tevékenysége ellátásában az MVB titkársága támogatja, feladatai ellátásához rendszeresen felkészíti. Az HVB elnökét a védelmi igazgatási és katasztrófavédelmi feladatai ellátásában a járási hivatal javaslattevő, döntés-előkészítő jogkörrel támogatja, és közreműködik a döntések végrehajtásában. Gazdálkodási és egyéb feladataiban pedig a járási hivatalra támaszkodhat. A HVB döntése alapján, az illetékességi területén működő védelmi igazgatási szervek, illetve a honvédelemben és a katasztrófavédelemben közreműködő szervek részt vesznek a HVB védelmi igazgatási feladatainak végrehajtásában. A HVB az illetékességi területén, szükség esetén együttműködik a katonai igazgatási szervekkel. A HVB elnöke jelentési kötelezettséggel tartozik az MVB felé. A HVB elnököt akadályoztatása esetén szakmai kérdések tekintetében a témában illetékes elnökhelyettes helyettesíti. A HVB elnökhelyettese az elnök akadályoztatása esetén a HVB-titkár részére a titkár feladatkörébe tartozó ügyekben utasítást adhat. Az MVB – a titkársága közreműködésével – felügyeletet gyakorol a HVB-k felett. Az MVB munkatervében vagy egyedi döntése alapján elrendelheti a HVB összehívását, valamint meghatározott napirendi pontok megtárgyalását, továbbá beszámoltathatja a HVB elnökét a védelmi igazgatás körébe tartozó tevékenységéről, valamint a helyszínen ellenőrizheti a HVB működési rendjét, feltételeit, okmányait és intézkedési terveit.

A HVB testületi döntésének kezdeményezésére, valamint előterjesztés benyújtására jogosult a HVB elnöke, elnökhelyettesei, tagjai, az állandó meghívottak, valamint a védelmi igazgatásban részt vevő szervek vezetői. A HVB ülései nem nyilvánosak, azon csak a HVB tagjai, valamint az állandó és az eseti meghívottak vehetnek részt. [11]

A vidékbiztonságot a katasztrófák következményei nagyban veszélyeztetik, ezért fontos a HVB katasztrófavédelmi feladatának ellátása, melyek a következők:

A HVB az illetékességi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést. E feladatok ellátását a katasztrófavédelmi jogszabályok a HVB elnökének illetékességébe utalják. A katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos előterjesztésekről és döntésekről a HVB elnöke tájékoztatja az illetékes megyei katasztrófavédelmi igazgatót. A katasztrófavédelmi feladatokra való felkészülés érdekében:

- A katasztrófavédelmi operatív feladatok ellátásához, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve közreműködésével a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott vezetési pontot tart fenn;
- A katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos előterjesztésekről és döntésekről tájékoztatja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetőjét (megyei katasztrófavédelmi igazgató);
- A települési veszély-elhárítási tervet jóváhagyja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve vezetőjének (katasztrófavédelmi kirendeltség-vezető) egyetértésével.

A fentiekből egyértelműen kitűnik, hogy a járási hivatalok a megelőzés és a kárfelszámolás tekintetében is komoly szerepet töltenek be a vidék biztonságának megőrzésében.

KÖVETKEZTETÉSEK

A vidékbiztonság előtérbe helyezése, a biztonsgáttudatos szemlélet kialakítása az ország működése és a vidék szempontjából is kiemelkedő feladatként jelentkezik. Térségi szemszögből nézve is fontos, hogy az egyes területekhez kapcsolódó kockázatok, veszélyek értékelése/értelmezése, továbbá az azokra történő reagálás magas szinten történjen. A folyamatosan változó biztonsági környezetben a nemzet és vidékbiztonságot érintő kihívások és kockázatok kezeléséhez kollektív munkára van szükség a biztonság fenntartásában résztvevő szervezetek és az állampolgárok részéről is. Fontos feladat a környezetünkben végbemenő változások tudományos alapú összehasonlító vizsgálata, majd a tapasztalatokat adaptálni, hasznosítani kell a hazai gyakorlatban.

ÖSSZEGZÉS

A minket körülvevő világ folyamatosan fejlődik, a biztonság fenntartása érdekében feladatok egyre összetettebbé és bonyolultabbá válnak. A vidékbiztonság kutatása napjaink aktuális kérdése, a területet érintő kihívások, kockázatok kezelése, továbbá a fejlesztési irányok feltárása elengedhetetlen. Írásomban a vidékbiztonságban közreműködő szervezetek közül a katasztrófavédelmi kirendeltségek és a járási hivatalok szerepét, tevékenységét elemeztem a biztonság növelésének szempontjából. Rávilágítottam, hogy mindkét vizsgált szervezet fontos szerepet tölt be a megelőzésben, ugyanakkor az esetleges kárfelszámolási tevékenységben történő közreműködésük által is nagyban hozzájárulnak a vidék biztonságához. Felhívtam a figyelmet arra is, hogy fontos hazánk védelmi rendszerének tudományos alapú vizsgálata, annak érdekében, hogy az új kihívásokat komplex módon lehessen kezelni. Ma már rengeteg olyan tudáselmélet, és konkrét eszköz érhető el, aminek az ismerete, és használata kulcsfontosságú a biztonság fenntartásában közreműködő szervezetek hatékony és eredményes működéséhez.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] BOLDIZSÁR G., SZILÁGYI T.: *A biztonságos vidék, mint az állam létfeltétele*, PRO SCIENTIA RURALIS 1/4. (2017), 24-34. p. <http://psr.pahru.ro/images/psr/2016IV/PRS-16-4-24-34.pdf> (letöltve: 2018. 01. 17.)
- [2] SZILÁGYI T., BOLDIZSÁR G.: Szilágyi Tivadar (szerk.), *A biztonsági környezet hatása a vidék versenyképességére*, Gödöllő, Szent István Egyetemi Kiadó, (2016) 40. p. (ISBN:[978-963-269-617-1](https://www.isbn-international.org/details/9789632696171))
- [3] DEÁK P.: *Biztonságpolitikai kézikönyv*, Budapest, Osiris Kiadó, (2007) 642. p.
- [4] ÜRMÖSI K.: *A biztonság, a biztonság fogalma*, Hadtudományi Szemle, 6/4. (2013) 147-154. p.
- [5] KUTI, R., NAGY Á.: *Weather Extremities, Challenges and Risks in Hungary*, ACADEMIC AND APPLIED RESEARCH IN PUBLIC MANAGEMENT SCIENCE 14:(4) pp. 299–306. (2015) http://uni-nke.hu/uploads/media_items/aarms-vol-14_-issue4_-2015.original.pdf (letöltve: 2018. 01. 17.)
- [6] *A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXXVIII. törvény.*
- [7] PAPP B.: *Az állami szintű katasztrófavédelem elemzési szempontjai nemzetközi környezetben.* Védelem Tudomány 2, (2017/1) 263-284. p. <http://www.vedelemtudomany.hu/articles/19-papp.pdf> (letöltve: 2018. 01. 25.)
- [8] BONNYAI T., RÁCZ R.: *Az új katasztrófavédelmi szabályozás, Jegyzet és jogszabálygyűjtemény*, BM OKF kiadványa (2012) Budapest 240. p.
- [9] PADÁNYI J., FÖLDI L.: *Tasks and Experiences of the Hungarian Defence Forces in Crisis Management*, CONTEMPORARY MILITARY CHALLENGES/SODOBNI VOJASKI IZZIVI 17 / 1. (2015) 29-46. p.
- [10] FÁBIÁN A., HOFFMAN I.: *Az államigazgatás területi és helyi szervei, kormányhivatalok, területi intézmények*, NKE Budapest, (2014) 28. p.
- [11] ISASZEGI J. (Szerk.): *Magyarország védelmi igazgatása a közigazgatás új környezetében*, Zrínyi Kiadó Budapest (2014) 384. p.